

Pohvale

»Nujno branje za vsakogar, ki ima otroke.«

– časopis *Ottawa Citizen*

»Čudovita knjiga in glasna budnica za starše. Opis avtorjev, kako vrstniška usmerjenost ovira zdravo čustveno dozorevanje, prese- neča in daje misliti. Knjiga pa je tudi optimistična, saj poudarja izjemno pomembnost navezanosti za vzgojo otroka in kako jo je mogoče prenesti v vsakdan. Knjiga se mi zdi premišljena, prav tako spodbuja k razmišljanju. Je modra in pomembna knjiga.«

– Anthony Wolf, klinični psiholog

»*Otroci nas potrebujejo* je vizionarska knjiga, ki presega običaj- na pojasnila, da osvetli krizo neprepoznanih razsežnosti. Avtorja nam pokažeta, kako izgublamo stik z otroki in kako ta izguba spodkopava njihov razvoj ter ogroža samo družbeno tkivo. Naj- pomembneje pa je, da prek konkretnih primerov in jasnih pre- dlogov ponujata praktično pomoč staršem, da lahko odigrajo svojo instinktivno vlogo. Sijajna in dobro napisana knjiga, ki jo je treba vzeti resno, zelo resno.«

– dr. Peter A. Levine, mednarodni učitelj in avtor uspešnic *Kako prebuditi tigra* in *Skupaj premagujmo travme in stres*

»Prijazno, nežno, prilagodljivo starševstvo.«

– časopis *Calgary Herald*

»Ta pomembna knjiga drzno osvetli problem in začrta korake za njegovo rešitev. Vzemimo njene predloge resno zdaj, zato da lahko skupaj izboljšamo prihodnost naših otrok, pa tudi njihovih otrok.«

– Daniel J. Siegel, dr. med., izredni klinični profesor na psihiatriji ter avtor knjig *Vihar v glavi*, *Celostni razvoj otroških možganov* in *Vzgoja brez drame*

»Avtorja predstavita izvedljive strategije, ki pomagajo staršem, da pomagajo svojim otrokom. Če si njun nasvet vzamemo k srcu, obstaja upanje, da bo okrog nas več topline in varnosti.«

– časopis *The Georgia Straight*

»Ta knjiga je korak naprej pri razumevanju gorja in trpljenja, ki ga doživljajo naši otroci. Gordon Neufeld izsledi izvor tega trpljenja v otrokovi izgubi navezanosti na starše in v vedno globlji navezanosti na vrstnike. Neufeldovo razmišljanje je pronicljivo in zmore uvideti smer, v katero gre naša kultura. Čudovita knjiga na ravni *Growing Up Absurd* (Odraščati absurdno) Paula Goodmana. Dajte kopijo te knjige vsakemu staršu, ki ga poznate.«

– Robert Bly, pesnik in avtor *The Sibling Society* in *Iron John*

»Misli in pogledi, ki jih predstavita avtorja, so poučni – celo navdihujoči – za tiste, ki se odločijo, da bodo svoja življenja in energijo namenili učencem.«

– akademski časopis *National Association of Secondary School Principals Bulletin*

»Čeprav gre za Neufeldovo osebno teorijo, je Maté izrazil ideje svojega kolega z natančnim in brezkompromisnim slogom pisanja, s katerim so kompleksne ideje postale dostopne, ne da bi postale trapaste. Rezultat je knjiga, ki nas pretrese, s potencialom, da se resnično dotakne staršev.«

– časopis *Edmonton Journal*

*To knjigo posvečava svojim otrokom
ter sedanjim in bodočim
otrokom najinih otrok.*

*Bili so navdih za te uvide in nama dali
dober razlog, da jih zapiševa.*

Tamara, Natasha, Bria, Shay in Braden

Daniel, Aaron in Hannah

Kiara, Julian in Sinead

*»Ukrepanje ima pomen samo v odnosu
in brez razumevanja odnosa bo ukrepanje na kateri koli
ravni zgolj zanetilo spor. Razumevanje odnosa je neizmerno
pomembnejše kot pa iskanje kakršnega koli načrta ukrepanja.«*

J. Krišnamurti

Kazalo

Spremna beseda k slovenski izdaji.....	13
Predgovor k evropski izdaji	19
Sporočilo bralcu	23

Prvi del

FENOMEN VRSTNIŠKE USMERJENOSTI

1. Zakaj so starši pomembnejši kot kdaj prej	29
2. Izkrivljena navezanost, popačeni instinkti	43
3. Zakaj nismo več povezani	63

Drugi del

SABOTIRANI: KAKO VRSTNIŠKA USMERJENOST SPODKOPAVA VZGOJO OTROK

4. Starševska moč uhaja iz rok	83
5. Od pomoči do ovire: Ko navezanost deluje proti nam	99
6. Protivolja: Zakaj otroci postanejo neubogljivi	117
7. Izguba vertikalnega prenosa kulture	133

Tretji del

KO OTROK OBTIČI V NEZRELOSTI: KAKO VRSTNIŠKA USMERJENOST OVIRA ZDRAV RAZVOJ

8. Nevaren beg pred občutji	145
9. Ko otrok obtiči v nezrelosti	161
10. Zapuščina agresivnosti	183
11. Kako nastanejo nasilneži in žrtve.....	199
12. Ko pride na vrsto spolnost	219
13. Neučljivi učenci	233

Četrty del

KAKO OBDRŽATI SVOJE OTROKE (ALI KAKO JIH DOBITI NAZAJ)

14. Navezovanje stika z otroki	249
15. Ohranimo vezi, ki nam dajejo moč	271
16. Disciplina, ki ne razdvaja	293

Peti del

PREPREČEVANJE VRSTNIŠKE USMERJENOSTI

17. Ne snubite konkurence	321
18. Zgradite vas navezanosti	345

Šesti del

PRIPIS ZA DIGITALNO DOBO (KAKO OBDRŽATI
SVOJE OTROKE V DOBI INTERNETA, MOBILNIH
TELEFONOV IN VIDEOIGER)

19. Iztirjena digitalna revolucija	361
20. Vprašanje pravega trenutka	381
21. Posledice pandemije: vrstniška usmerjenost in kriza duševnega zdravja mladih	399
Glosar	413
Opombe	421
Zahvale	431

Spremna beseda

“Oh, uteha, neizgovorljiva uteha ob občutku varnosti z osebo, ko ni treba tehtati misli ali odmerjati besed, ampak jih lahko vse izliješ ven, takšne, kot so, pleve in zrnje skupaj, zavedajoč se, da jih bo skrbna roka vzela in prebrala, obdržala tisto, kar je vredno obdržati, in potem z dihom, polnim naklonjenosti, odpihnila ostalo stran.”

Dinah Maria Mulock Craik, *A life for a life*, 1859

Se morda spomnite koga v svojem otroštvu, ki vam je nudil občutek povezanosti, bližino, ki pomirja, občutek, da ste pomembni in ljubljeni, vas je razumel, se iskreno zanimal za vas, vam dal vedeti, da vas pozna in sprejema takšne, kakršni ste? Morda ste med tistimi, ki so imeli ali še imajo nekoga takega. Povsem možno je, da te osebe še niste srečali, ali pa ste jo spoznali šele kasneje v življenju. Poskusite si za trenutek pričarati to občutje bližine in popolne sprejetosti, ki se pojavi ob taki osebi. To je prostor, v katerem si lahko odpočijemo, smo radovedni, pokažemo svoj pravi jaz in smo igrivi. To je prostor, kot pravi Gordon Neufeld, kjer zares poteka razvoj.

Kaj se zgodi, ko Gabor Maté (slovenski bralci ga poznamo kot avtorja knjige *Ko telo reče ne*) zaradi težav pri vzgoji svojih otrok pride po razumevanje in pomoč h kliničnemu in razvojnemu psihologu Gordonu Neufeldu? Stke se globoko prijateljstvo in hkrati začne tekmovalnost, kdo bo znanje ponudil drugim, učenec

Maté ali učitelj Neufeld? K sreči tekmovalnost preide v sodelovanje in nastane edinstvena knjiga o starševstvu. Gre za knjigo, ki odpira globlji pogled na starševstvo, vzgojo in razvoj, pogled, ki se nas dotakne tudi osebno. Ko sem pred nekaj leti prvič dobila v roke angleško različico knjige, se mi je zdelo, kot da se pred menoj izrisuje nova pokrajina. Tam, kjer so bile prej meglice ali neprehodne goščave, so se začele izrisovati poti. Še vedno nekoliko sumničava sem začela preizkušati ideje iz knjige v vsakdanjem življenju in pri delu z drugimi starši in učitelji. Tako pridobljeni vpogledi so začeli spreminjati moje nazore o sebi, moji vlogi mame, psihologinje in terapevtke. V roke sem dobila dolgo iskani zemljevid.

Avtorja v prostor starševstva in vzgoje uvajata številne nove teme in opozarjata na to, kako nehote in nevede izgubljammo svoje otroke, še preden so ti dovolj zreli, da bi jih izpustili izpod svojega okrilja. Zavedata se, da je staršem danes težko, da so pred številnimi izzivi in da starševska moč peša. Upreta se skušnjavi, da bi delila recepte in navodila. Raje ponudita vpogled v to, kaj otroci potrebujejo, in nas nagovarjata, naj se namesto učenju tehnik in metod posvetimo odnosu, ki ga imamo s svojimi otroki.

Če želite priročnik za starše z natančnimi navodili, boste morda razočarani. Če pa ste pripravljeni nekoliko tvegati in pogledati pod površje, boste opremljeni z večjo gotovostjo v to, kaj vam je storiti, kot bi bili ob učenju določene tehnike. Odkrili boste, da je vaša starševska moč tako velika, kot je močan in globok vaš odnos z otrokom. Razumeli boste potrebe svojega otroka v danih okoliščinah in temu ustrezno v sebi našli primeren odgovor.

Pa lahko zaupate, da je skrb za vaš odnos z otrokom pomembnejša od namena, da vzgojite otroka tako ali drugače? V knjigi avtorja pravita: "Otrok običajno ve, kaj se pričakuje, in je bodisi ta pričakovanja nezmožen izpolniti bodisi tega noče narediti.

Nezmožnost izpolniti pričakovanja je običajno težava zrelosti; to, da jih noče izpolniti, pa je običajno težava navezanosti.” Starši, ki želijo svojim otrokom danes nuditi varen prostor, v katerem lahko resnično dozori, imajo težko delo. Zagotoviti morajo odnos, v katerem lahko obdržijo srca svojih otrok in globoko povezanost, kar prinaša tudi dopuščanje njihove lastne ranljivosti. Hkrati morajo upoštevati aktualne družbene strukture in kulturo, ki niso v prid starševstvu in odraščanju, kakršno potrebujejo otroci.

Morda naši starši in stari starši niso imeli znanja, razumevanja in materialnih pogojev za skrb, ki smo jo potrebovali, a je še bila na voljo kultura, ki je nudila oporo vzgoji. Danes je obveščенost večja, a zaradi hitrejšega življenja in zahtev po vse večji produktivnosti starši in učitelji nimajo več zadostne socialne opore. Zato je pomembno, da pojave, ki so bili prej samoumevni, poimenujemo in razumemo, kaj se zgodi, ko jih ni. Danes je pomembno govoriti o navezanosti, ki je tako temeljna potreba kot potreba po hrani, o protivolji, ki je lahko v ozadju številnih neuspešnih poskusov vplivanja na mlade, in o vrstniški usmerjenosti, ki spodkopava našo starševsko moč. To nam omogoča, da delujemo proaktivno in poiščemo alternative – recimo ustvarimo svojo vas navezanosti ali sosesko, v kateri bodo otroci povezani z vrstniki, ki so del naše skupnosti in bodo hkrati lahko počivali v skrbi drugih odraslih, ki jim je mar zanje.

Knjiga se še po nečem loči od drugih o starševstvu in vzgoji. To ni knjiga, v kateri boste izvedeli, kako pomagati otroku, da bi imel veliko prijateljev. Nasprotno, avtorja menita, da smo šli v skrbi za druženje z vrstniki predaleč oziroma se je lotevamo na napačnem koncu. Dobri odnosi z drugimi so po njihovih besedah sad dozorevanja in dokler otroci niso dovolj zreli, moramo odrasli orkestrirati interakcije med njimi. Ko otroke nič hudega sluteč in včasih nevede potisnemo v naročje vrstnikov, bodo vezi nastale zaradi vrzeli v navezanosti, ki je ne morejo zapolniti z našo

naklonjenostjo. Pri vrstnikih bodo iskali občutek sprejetosti, pripadnosti, lojalnosti, poznanosti ali bližine. A vrstniki tega ne morejo dati brezpogojno. Vrstniški skupini pripadajo samo tisti, ki ustrezajo določenim nepisanim pravilom. Če pa se je treba ves čas prilagajati, da bi ostali povezani, izgubimo prostor, v katerem se lahko zares razvijamo. To dinamiko vrstniške usmerjenosti je že sredi prejšnjega stoletja slutila Mary Ainsworth, tesna sodelavka Johna Bowlbyja, utemeljitelja teorije navezanosti, a je ni uspela poimenovati. Avtorja te knjige je ne le poimenujeta, pokazeta tudi na njene neugodne razsežnosti.

Po desetletjih dajanja prednosti družbi vrstnikov za odraščajoče otroke nas avtorja pozivata, da ponovno osmislimo vlogo odraslih v življenjih otrok in zavzamemo mesto, ki nam pripada. Temu pritrjujejo ugotovitve znanstvenikov, da je najpomembnejši napovednik uspešne prilagoditve otroka na različne stiske vsaj en stabilen in predan odnos z odraslo osebo. Tak odnos zagotavlja ustrezno raven občutka varnosti, odzivnosti, opore in zaščite otroka ter tako oslabi neugodne učinke stresa, ki mu je izpostavljen otrok. Neufeld in Maté nam nudita zemljevid, kako ustvariti tak odnos bodisi od rojstva naprej bodisi pozneje, ko se morda zdi, da nam otrok uhaja iz rok.

Še beseda o prevodu. Prevod dobivamo 17 let po prvi izdaji. Tudi večina prevodov te knjige v druge jezike prihaja v zadnjih nekaj letih. Kaže, da šele začenjamo razumeti razsežnosti vrstniške usmerjenosti, na katero sta avtorja opozarjala ob prvem izidu. Morda vedno večja pojavnost duševnih stisk in zdravstvenih težav mladih starše in učitelje spodbuja k ponovnemu premisleku o načinu vzgoje in njihove vloge pri tem? Knjiga v naš prostor uvaja tudi nekaj novih konceptov, za katere doslej nismo imeli besed. Srečo imamo, da je prevajalka Petra Česen tudi študentka Neufeldovega inštituta in je pri iskanju ustreznih izrazov lahko črpala

iz svojega temeljitega poznavanja tematike. Še z dr. Majo Šorli, s katero sva bedeli nad prevodom, smo skupaj iskale odgovore na vprašanja, ki so se nam kot mamam in psihologinjam porajala ob knjigi. Kot ob nastajanju knjige so se tudi ob prevajanju začela redna druženja ob terminoloških izzivih, ki smo jih v šali poimenovala Pozno večerna skupina. Sad tega sodelovanja je prevod, ki je utemeljen na poznavanju Neufeldovega pristopa in posebnosti našega prostora.

Knjiga je prežeta z ljubeznijo, nežnostjo, spoštovanjem in skrbjo za otroke ter odrasle v njihovih življenjih. Kljub temu morda ne bo lahko branje. Nemogoče je brati o navezanosti in odraščanju, ne da bi se v nas nekaj premaknilo. Morda ob branju prepoznamo svoje odraščanje ali se nam zdi, da svojim otrokom ne zmoremo ponuditi tega, kar potrebujejo, še posebej, če tega nismo dobili sami. Morda se bomo spomnili vseh svojih napak ob vzgajanju. Upam, da vas bo knjiga utrdila v zaupanju v vašo lastno moč in prepričanju, da je vedno kaj, kar se da narediti.

Naj torej končam tam, kjer sem začela. Kot pravi Neufeld: *“Vsakdo je lahko starš, ki ga potrebuje njegov otrok.”* Vsakdo izmed nas lahko postane tista oseba, ki nekomu nudi občutek povezanosti, bližino, ki pomirja, občutek, da je pomemben in ljubljen, da je razumljen, da se zanima zanj, mu daje občutek, da ga pozna in sprejema takšnega, kot je. To gotovo ne bo vse, kar se bo od nas zahtevalo pri vzgoji otrok, je pa podlaga za zdrav razvoj in bo v naše odnose z otroki vneslo več radosti, igrivosti ter vzajemnega zaupanja. Ko jim to ponudimo velikodušno in brez zadržkov, bomo enako začeli videvati tudi v njihovih odnosih z vrstniki in, kar je še pomembneje, v njihovem odnosu do njih samih. Vam in vašim otrokom želim, da sprejmete izziv.

dr. Urška Žugelj

Predgovor k evropski izdaji

Kulturni kaos, ki pesti Novi svet, grozi, da bo zajel tudi Evropo, razen če so Evropejci pripravljeni zaščititi tisto, kar je najbolj sveto: svoj odnos z otroki. Trendi, ki divjajo po Severni Ameriki, se pod vplivom globalnih gospodarskih pritiskov pojavljajo drugod s silo, ki je razlog za zaskrbljenost, in rahljajo navezanosti otrok na odrasle, ki skrbijo zanje. Tako uničujejo kontekst vzgajanja, hromijo človeški razvoj in zahrbtno, a nezadržno spodkopavajo temelje za prenos kulture.

Če si izkušnjo Severne Amerike pogledamo pobliže, lahko vidimo, da otroci svojega zgleda, kako biti, kakšen videz si nadeti, katere vrednote sprejeti, katero kulturo vzeti za svojo, katere kodekse vedenja sprejeti, ne dobivajo od svojih staršev, učiteljev ali drugih negujočih odraslih, ampak drug od drugega. Ta fenomen sem poimenoval vrstniška usmerjenost.

Ko sem nedavno bil z družino na eno leto trajajočem študijskem dopustu v Provansi, sem se začel zavedati, kako vrstniško usmerjeni so bili ameriški otroci v primerjavi z otroki v celinski Evropi. Otroci v Evropi imajo še vedno po večini za zgled odrasle. Navezanosti otrok v Združenih državah Amerike, Kanadi, Angliji in Avstraliji pa so postale tako izkrivljene, da je vrstniška usmerjenost sprejeta kot pravilo. Kri je postala voda. Kultura se v teh državah zdaj preliva horizontalno in ne več vertikalno, s čimer

se ustvarja pop kultura, ki komajda zdrži desetletje. Otroci v teh angleško govorečih delih sveta verjetneje govorijo, se oblačijo in so videti kot drugi otroci, svoj videz, vedenje in samopodobo pa oblikujejo po sporočilih, ki jih dobivajo drug od drugega. Posledice so nezrelost, kulturna odtujitev in pretirano poenostavljanje učenja, prezgodnja hiperseksualnost, zloraba drog, povečanje agresivnosti, medvrstniškega nasilja in otroškega nasilja. Starši pa čutijo nelagodje in frustracijo ter imajo vedno globlji občutek, da razvoj otrok nekako ni več pod vplivom odraslih.

Izguba orientiranja po odraslih uničuje kontekst vzgajanja otrok. Otroci morajo biti za učinkovitost vzgoje v ustreznem odnosu s svojimi starši. Zaradi vrstniške usmerjenosti je vzgajanje veliko težavnejše, kot je bilo ali kot naj bi bilo. Ameriški otroci izgubljajo svoje starše ne zaradi pomanjkanja znanja in izkušenj ali zavzetosti, ampak preprosto zaradi pomanjkanja navezanosti. Če se ne zajezi vrstniške usmerjenosti, bo postala pravilo tudi v drugih delih sveta.

Ameriška pop kultura, čeprav je puhla, cenena in izkoriščevalska, sama po sebi ni sovražnica velikih kultur celinske Evrope in Japonske; problematična je bolj izguba odraslih kot oseb, na katere je otrok primarno aktivno navezan. Ko odpove osnovna infrastruktura navezanosti neke kulture, nič ne more ohraniti njene modrosti ali tradicij. Nevarnost je resnična. V Evropi mi je postalo jasno, da čeprav je imela kultura neznansko vrednost, je bilo le malo zavedanja o vlogi navezanosti pri ohranjanju kulture. Brez tega zavedanja bodo kontekst navezanosti neizbežno spodkopale ekonomske sile, ki so naredile tako razdejanje s skupnostjo, sosesko, družino in kulturo v Severni Ameriki in drugod. Kot pravi pregovor, pogosto ne vemo, kaj imamo, dokler tega ne izgubimo. Če starši niso tisti, s katerimi si otrok najbolj želi biti in si želi biti tak kot oni, ni osnovnega mehanizma za prenos vrednot in kulture.

Končni učinek te izgube navezanosti na starše in druge odrasle je tudi izguba konteksta za zdrav razvoj. Otrokova navezanost

na starše ustvari psihološko maternico, ki naj bi porodila novo osebo in individualnost. Ko vrstniki nadomestijo starše, se otrokov razvoj ustavi. Vrstniška usmerjenost prinese množico nezrelih, ubogljivih in razrvanih mladih odraslih, ki se niso sposobni vključiti v prevladujočo družbo. Naš svet zdaj potrebuje zrelost in vodstvo. Samo iz močnih navezanosti na skrbne odrasle se lahko rodijo taka bitja. Da bi obvarovali kulturo takšnih navezanosti, se moramo začeti zavedati, kaj je bistveno, preden je izgubljeno.

Vrstniška usmerjenost angleško govorečega sveta temelji na divjem materializmu globaliziranega gospodarstva in njegove zatrapanosti v tehnologijo. Če se Evropa želi izogniti temu prekletstvu, bo morala skrbno varovati usmerjenost mladih k odraslim. Kultura ne bo več zadostovala; zdaj potrebujemo kolektivno zavedanje navezanosti. Naše najboljše upanje je stari svet s svojim intuitivnim spoštovanjem starih kultur in utemeljenostjo na močnih navezanostih med otrokom in odraslim.

Sporočilo bralcu

Z Gordonom Neufeldom se poznavava več let; prvič sva se srečala, ko sva se z ženo Rae obrnila nanj v iskanju nasveta za najinega najstarejšega otroka. Najin sin je bil takrat star osem let. Menila sva, da imava opraviti s problematičnim otrokom. Gordon nama je takoj pokazal, da ni problematičen najin otrok ali midva, ampak je problematičen le najin pristop k odnosu z njim. Nekaj let pozneje naju je zaskrbelo, ko se je zdelo, da najin drugi sin, takrat najstnik, ne sprejema več najine avtoritete oziroma si celo ne želi več najine družbe. Ponovno sva se obrnila na Gordona, čigar odgovor je bil, da morava svojega sina zvabiti nazaj v odnos z nama in proč od vrstnikov. Takrat sem prvič izvedel za pojem vrstniške usmerjenosti, ki ga je opredelil dr. Neufeld, in sicer kako so vrstniki nadomestili starše v primarnem vplivu na otroke, in številnih negativnih posledicah te zamenjave, ki je v sodobni družbi endemična. Od takrat imam številne razloge za hvaležnost za uvide, ki sva jih doživela z Rae.

Z Gordonom sva napisala *Otroci nas potrebujejo* z radikalnim namenom, da prebudiva naravne starševske instinkte pri ljudeh. Če najina knjiga uspe v tem, bo postavila na glavo večino tistega, kar zdaj šteje za modrost o tem, kako bi bilo treba vzgajati in izobraževati otroke. Ne osredotočava se na to, kaj bi starši morali narediti, ampak na to, kdo morajo biti svojim otrokom. Tu ponuja razumevanje otroka, otrokovega razvoja in tudi ovir za zdrav razvoj naših otrok. Iz tega razumevanja in iz srčne predanosti, s

katero se starši posvetijo vzgoji otrok, se bo rodila spontana in sočutna modrost, ki je vir uspešnega starševstva.

Sodobna obsedenost s starševstvom kot skupkom veččin, ki jih je treba usvojiti v skladu s priporočili strokovnjakov, je v resnici rezultat izgubljenih intuicij in izgubljenega odnosa z otroki, ki so ga prejšnji rodovi imeli za samoumevnega. Starševstvo pa je to, odnos. Biologija ali zakonska zveza ali posvojitve nas lahko določi, da vstopimo v ta odnos, samo obojestransko povezanost z našim otrokom pa ga lahko zagotovi. Če je naše starševstvo zagotovljeno, se sprožijo naravni instinkti, ki bolj modro od vsakega strokovnjaka narekujejo, kako vzgajati in učiti mlade, ki so nam zaupani v varstvo. Skrivnost je v spoštovanju odnosa z otroki v vseh naših interakcijah z njimi.

V današnjem svetu se starševstvo iz razlogov, ki jih bom pojasnil, spodkopava. Spoprijemamo se z veliko zahrbtno tekmovalnosti, ki naše otroke oddaljuje od nas, nas pa hkrati oddaljuje od starševstva. Nimamo več ekonomske in socialne podlage za kulturo, ki bi podpirala starševstvo, njegovo poslanstvo pa imela za sveto. Prejšnje kulture so lahko domnevale, da je navezanost otrok na njihove starše trdna in trajna, mi pa nimamo tega prestiža. Kot sodobni starši se moramo začeti zavedati, kaj manjka, zakaj in kako nekaj ne deluje v starševstvu in vzgoji naših otrok in najstnikov. To zavedanje nas bo pripravilo na izziv, da ustvarimo odnos z našimi otroki, v katerem smo mi, skrbni odrasli, ponovno v ospredju, in se nam ni treba več zanašati na prisilo in umetne posledice, zato da otrok sodeluje, posluša in nas spoštuje. Otroci bodo v odnosu z nami dosegli svojo razvojno usodo, da postanejo neodvisna, samomotivirana in zrela bitja, ki cenijo svojo vrednost in so obzirni do občutij, pravic in človeškega dostojanstva drugih.

Knjiga *Otroci nas potrebujejo* je razdeljena na pet delov. Prvi del pojasnjuje, kaj je vrstniška usmerjenost in kako je postala tako prevladujoča dinamika v naši kulturi. Drugi in tretji del podrobno opisujeta negativne vplive vrstniške usmerjenosti na našo zmožnost biti starš in na razvoj naših otrok. V teh prvih treh

delih je opisan tudi zdrav razvoj otroka v primerjavi z izkrivljenim razvojem, ki ga spodbuja vrstniška kultura. Četrty del ponuja program za vzpostavitev trajne vezi z našimi otroki, odnos, ki bo varen kokon za njihovo dozorevanje. Peti in zadnji del pojasnjuje, kako preprečiti, da bi naše otroke zapeljal svet vrstnikov.

Izobrazba dr. Neufelda in njegove izkušnje psihologa ter njegovo čudovito izvirno delo sta vir osrednje teze, ki jo predstaviva, in nasvetov, ki jih ponujava. V tem smislu je edini avtor. Številni od tisoč staršev in učiteljev, ki so se udeležili Gordonovih seminarjev v zadnjih desetletjih, so ga nekoliko nestrpno vprašali: »Kdaj izide vaša knjiga?« Da s pripravo in objavo knjige *Otroci nas potrebujejo* ni treba več odlašati v prihodnost, pa je moj prispevek. Načrtovanje, pisanje in oblikovanje knjige je najino skupno delo.

Ponosen sem, da bodo ob moji pomoči transformacijske ideje Gordona Neufelda dosegle veliko širšo javnost. S tem močno zamujava in sva oba hvaležna za najino prijateljstvo in delovno partnerstvo, zaradi katerih je ta knjiga lahko nastala. Upava – še več, zaupava in verjameva –, da bo tudi bralec ugotovil, da sva pri najinem sodelovanju imela srečo.

Rada bi se zahvalila najinima urednicama, Diane Martin v Torontu in Susanni Porter v New Yorku. Diane je od začetka videla potencial v tem delu in ga je ves čas toplo podpirala. Susanna je potrpežljivo in strokovno pregledala nekoliko pompozni in okoren rokopis ter nama je svojimi spretnimi predlogi pomagala, da sva lažje pripravila lahkotnejšo in bolj organizirano različico, v kateri je najino sporočilo jasnejše. Rezultat je ta knjiga, ki je primernejša za bralce in s katero sva avtorja zagotovo zadovoljnejša.

Gabor Maté, dr. med.